

คำเรียกชื่อกระบองเพชรในภาษาไทย:
การศึกษาเชิงภาษาศาสตร์พฤกษศาสตร์

Cactus Names in Thai: A Study in Botanical Linguistics

โชติกา เศรษฐัญญการ¹

Chotika Settanyakan

¹สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

English Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Pibulsongkram Rajabhat University

Received: May 7, 2022

Revised: August 13, 2022

Accepted: August 22, 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาคำเรียกชื่อกระบองเพชรในภาษาไทยตามแนวทฤษฎีภาษาศาสตร์พฤกษศาสตร์ การศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างคำเรียกชื่อกระบองเพชร 2) โครงสร้างคำเรียกชื่อกระบองเพชร และ 3) ความหมายเชิงมโนทัศน์ของคำเรียกชื่อกระบองเพชร จากการเก็บรวบรวมข้อมูลคำเรียกชื่อกระบองเพชรในภาษาไทยจากหนังสือและอินเทอร์เน็ตภายในปี พ.ศ. 2564 พบผลการวิจัย ดังนี้ 1) การสร้างคำเรียกชื่อกระบองเพชรในภาษาไทยมีทั้งหมด 6 วิธี ได้แก่ การขี้มคำ (36%) การย่อคำ (27%) การประสมคำ (26.6%) การแปล (10%) การใช้ชื่อเฉพาะ (0.3%) และการเลียนเสียง (0.1%) 2) โครงสร้างคำเรียกชื่อกระบองเพชรในภาษาไทยประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก คือ คำบ่งชื่อพืช แก่นชื่อพืชและส่วนขยายตามลำดับ และ 3) การวิเคราะห์ความหมายเชิงมโนทัศน์ พบความหมาย 3 ประเภทหลัก ได้แก่ ความหมายเฉพาะ (88%) ความหมายอุปลักษณ์ (66%) และความหมายนามนัย (56%) ประเภทความหมายอุปลักษณ์ที่พบมากที่สุด คือ สัตว์และอวัยวะสัตว์ (22.5%) สิ่งของ (21%) พืชชนิดอื่น (11%) และธรรมชาติหรือปรากฏการณ์ธรรมชาติ

(8%) นอกจากนี้ ประเภทความหมายนามนัยที่พบมากที่สุด คือ นาม (26%) ทรงต้น (22%) ลวดลาย (20%) และสีต้น (14%)

คำสำคัญ: ภาษาศาสตร์พฤษศาสตร์, คำเรียกชื่อกระบองเพชร, การสร้างคำ, ความหมายเชิงมโนทัศน์, อรรถศาสตร์ปริชาน

Abstract

The purposes of this study were to investigate cactus names in Thai based on botanical linguistics. The study was divided into three areas: word formation, structures, and conceptual meaning of cactus names in Thai. The data were collected from cactus books and the Internet in 2021. The results of the study were as follows: 1) There were six types of the formation of cactus names in Thai: borrowing (36%), shortening (27%), compounding (26.6%), translation (10%), proper names (0.3%) and imitation (0.1%). 2) The structure of cactus names in Thai consists of three main compositions: plant class terms, cores and modifiers, respectively. 3) The analysis of the conceptual meaning of cactus names in Thai was found that there were three main types of meaning: proper meaning (88%), metaphorical meaning (66%), metonymical meaning (56%), respectively. The most frequently occurring types of metaphorical meaning were animals and their organs (22.5%), things (21%), other kinds of plants (11%), and nature or natural phenomena (8%). In addition, the most frequently occurring types of metonymical meaning were thorns (26%), body shapes (22%), patterns (20%) and body colors (14%).

Keywords: botanical linguistics, cactus names, word formation, conceptual meaning, cognitive linguistics

บทนำ

ในช่วงปัญหาเศรษฐกิจชะลอตัวจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 นี้ จะเห็นได้ว่ามีธุรกิจบางชนิดยังคงอยู่รอดและขยายตัวได้ดีสวนทางกับเศรษฐกิจอย่างเช่น ธุรกิจออนไลน์ประเภทต่าง ๆ โดยที่เห็นได้ชัดคือธุรกิจการสั่งอาหารและเครื่องดื่มออนไลน์ แต่อย่างไรก็ตาม กลับพบธุรกิจที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นสามารถขยายตัวได้ดีในช่วงนี้เช่นกัน นั่นก็คือธุรกิจการซื้อขายต้นไม้ทั้งในรูปแบบปกติและทางโลกออนไลน์ เนื่องจากวิถีชีวิตปกติรูปแบบใหม่ของคน (new normal) ที่ต้องอยู่กับบ้าน ลดการเข้าสังคมที่มีการสัมผัสกับผู้อื่น และใส่ใจสุขภาพและสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น ซึ่งต้นไม้ยอดนิยมนตลอดกาลที่มีการซื้อขายผ่านตลาดออนไลน์มากที่สุดอีกชนิดหนึ่งก็คือต้นไม้จิ๋วหรือกระบองเพชรพันธุ์ต่าง ๆ (Bangkok Business Online Team, 2020)

คุณสุกศักดิ์ ดิษยบุตร ประธานชมรมกระบองเพชรแห่งประเทศไทย ได้กล่าววาทะบองเพชรหรือแคคตัสเป็นต้นไม้ที่มีกระแสเพราะวิกฤติ เริ่มนิยมตั้งแต่ช่วงต้มยำกุ้งหรือน้ำท่วมในปี 2554 จนกระทั่งในช่วงโควิดนี้ก็มีผู้นิยมเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มจากใช้วิธีนำเข้ามาลัดพันธุ์จากต่างประเทศมาปลูก จนกระทั่งขยายพันธุ์ขายและกลายเป็นอาชีพของใครหลายคนในที่สุด ความน่าสนใจในการเลี้ยงกระบองเพชรจิวนี้คือการพัฒนาสายพันธุ์ ทำให้มีพันธุ์กระบองเพชรเกิดขึ้นใหม่ในปัจจุบันมากถึง 30-50 สายพันธุ์หลัก (Thairath Online, 2020)

จุดเด่นที่น่าสนใจเรียกได้ว่าเป็นเสน่ห์ของกระบองเพชรที่มีเอกลักษณ์แตกต่างจากต้นไม้ประดับสายพันธุ์อื่น นอกจากลักษณะภายนอกที่สวยงามแปลกตา เช่น ทรงลำต้น หนาม ผิว สีและดอกแล้ว ชื่อเรียกของต้นไม้ชนิดนี้ก็เป็นที่น่าสนใจศึกษาเช่นเดียวกัน ตั้งแต่ชื่อเรียกทางวิทยาศาสตร์ ทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ เช่น *อิมโน โลบิเวีย แมมมิลลาเรีย โลโฟ* และ *ฮามาโต* เป็นต้น หรือการเรียกชื่อต้นไม้เป็นภาษาไทยก็ตาม ที่เพิ่งแล้วรู้สึกแปลกหู จนไม่น่าเชื่อว่าจะเป็นชื่อเรียกพันธุ์ต้นไม้ได้ เช่น *แมมลูกกอล์ฟ อิม โนแมงมุม ตุ๊กตาระคาศ มิกกีเมาส์ กลีบกระทง และคอน โคนางฟ้า* ฯลฯ ซึ่ง

ส่วนใหญ่มักจะเรียกตามลักษณะภายนอกของต้น ไปจนถึงการเปรียบเทียบลักษณะเด่นของต้นกับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว นอกจากนี้ ยังมีการเพิ่มรายละเอียดของสี ลาย หนาม และทรงต้น ผสมกับชื่อสายพันธุ์หลัก เพื่อใช้เรียกสายพันธุ์ที่เกิดขึ้นใหม่เรื่อยๆ เช่น *แมมขนนกเหลือง แมมหนามตะขอคำ แอสโตรไฟทัมลายวิ ยิมโนค่าง ยิมโนพิงค์ ไคมอนท์* (ต่างชมพู) *ยิมโนคริส* (ทรงต้นผิปกติ) ฯลฯ ซึ่งวิธีการเรียกชื่อดังกล่าวนี้ Sarapan Cactus Succulent (2016) ได้นำเสนอไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

เนื่องจากแคคตัสส่วนใหญ่เป็นพันธุ์ไม้ที่มีถิ่นกำเนิดอยู่ในต่างประเทศ จึงมักมีชื่อวิทยาศาสตร์และเป็นภาษาต่างประเทศ มีเพียงบางชนิดที่นำมาปลูกในประเทศไทย ตั้งแต่อดีต จนกระทั่งได้รับการตั้งชื่อเรียกเป็นภาษาไทย จึงมีแคคตัสหลายชนิดที่ได้รับความนิยมเรียกชื่อภาษาไทยแทนชื่อวิทยาศาสตร์ ซึ่งชื่อวิทยาศาสตร์ คือ ชื่อที่บัญญัติขึ้นเป็นสากล ใช้สำหรับเรียกชื่อสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ เพื่อให้เข้าใจตรงกัน ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ชื่อสกุล (genus) และชื่อชนิด (species) เปรียบเสมือนนามสกุลและชื่อของคน แคคตัสแต่ละสกุล อาจมีเพียงชนิดเดียว เช่น สกุล *Obregonia* หรืออาจมีหลายชนิด เช่น สกุล *Astrophytum* มี 7 ชนิด หรือสกุล *Mammillaria* ที่มีมากกว่า 100 ชนิด ซึ่งชื่อชนิดนี้อาจซ้ำกันได้ระหว่างแคคตัสต่างสกุล แต่เป็นแคคตัสต่างชนิดกัน เหมือนกับคนเราซึ่งอาจจะมีชื่อเหมือนกันได้ แต่มีนามสกุลต่างกัน ดังนั้น การเรียกชื่อแคคตัสให้เป็นที่เข้าใจตรงกันโดยไม่เกิดความสับสน จึงควรเรียกด้วยชื่อวิทยาศาสตร์ ทั้งชื่อสกุลและชื่อชนิด ยกเว้นหากเข้าใจตรงกันในกลุ่มใหญ่แล้ว อาจจะใช้ชื่อเล่นแทน เช่น *Coryphantha Elephantidens* มักเรียกว่า ช้าง เนื่องจากในชื่อมีคำว่า *elephant* อยู่รวมไปถึงสกุล *Coryphantha* ชนิดอื่น ๆ ซึ่งไม่ได้มีคำว่า *elephant* ในชื่อ ก็มักจะเรียกว่า ช้าง เช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นที่เข้าใจตรงกัน แม้จะไม่ถูกต้องนัก บางครั้งชื่อวิทยาศาสตร์ค่อนข้างยาว ทำให้ไม่สะดวกในการสื่อสาร จึงอาจย่อให้สั้นลง จนเป็นที่เข้าใจตรงกันในวงกว้าง เช่น *แมม* หมายถึง *Mammillaria* *โลโฟ* หมายถึง *Lophophora* และ *ยิมโน* หมายถึงแคคตัสสกุล *Gymnocalycium* เท่านั้น แต่จะไม่ได้หมายถึงสกุล *Gymnocactus* ซึ่งมีสกุลต่างกันแต่มีชื่อคล้ายกัน อย่างไรก็ตาม การเรียกชื่อแคคตัสนั้น ควรเป็นชื่อที่

เข้าใจตรงกัน และมีเสียงที่ถูกต้องตามชื่อวิทยาศาสตร์ เช่น Melocactus อาจเรียกว่า เมโล ได้ แต่ไม่ควรเรียกว่า เมโร หรือ ไมโล เป็นต้น”

นอกจากที่มาของการตั้งชื่อ บทความนี้ยังชี้ให้เห็นถึงความน่าสนใจตลอดจน ปัญหาในการตั้งชื่อพันธุ์กระบองเพชร กล่าวคือ ยังคงมีความสับสนในการระบุชื่อสายพันธุ์ อันเนื่องมาจากวิธีการตั้งชื่อที่หลากหลาย และความคล้ายกันมากของชื่อ ถึงแม้จะมีชื่อวิทยาศาสตร์กำหนดไว้เป็นแบบแผนแล้วก็ตาม แต่ชื่อวิทยาศาสตร์มักเป็น ภาษาต่างประเทศที่ยาวและออกเสียงยาก จึงไม่แปลกที่คนไทยจะตั้งชื่อเป็นภาษาไทย เหมือนกับต้นไม้ชนิดอื่น แต่เนื่องจากกระบองเพชรมีชื่อเรียกทั้งสกุลหลักและชื่อเรียกสายพันธุ์ที่หลากหลายและซับซ้อนมาก จึงพบการตั้งชื่อที่หลากหลายกว่าต้นไม้ชนิดอื่น ๆ ซึ่งมีทั้งการทับศัพท์ชื่อวิทยาศาสตร์และการตั้งชื่อเป็นภาษาไทยผสมกัน เพื่อแยกความแตกต่างในแต่ละสายพันธุ์ แต่ถึงอย่างไรก็ต้องขึ้นอยู่กับคำนิยามหรือทัศนคติของผู้เลี้ยงต้นไม้ชนิดนี้ด้วยว่า มีความต้องการเรียกชื่อพันธุ์ด้วยวิธีใด เพื่อให้เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับมากที่สุด เพราะการตั้งชื่อยังถือเป็นส่วนสำคัญในการสร้างจุดขายเพิ่มรายได้ให้กับผู้ขายได้อีกด้วย ซึ่งจะเห็นได้จากกระบองเพชรสายพันธุ์ที่มีราคาแพงและเป็นที่ยอมรับในขณะนี้มักจะมีชื่อที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น *ไข่มังกร ก้อนซิลล่า เรนโบว์ ยิมโนทีเร็กซ์ (ไดโนเสาร์) ยิมโนเคย์ดริม คางคก กระดองเต่า* ฯลฯ

จากเหตุผลดังกล่าว การศึกษาเรื่องกลวิธีการตั้งชื่อพันธุ์กระบองเพชร จึงมีความสำคัญในการทำความเข้าใจวิธีการและสร้างบรรทัดฐานการตั้งชื่อพืชชนิดนี้ ตลอดจนเผยแพร่องค์ความรู้นี้ เพื่อให้ผู้เลี้ยงกระบองเพชรทั่วไปสามารถยึดถือเป็นแนวทางอย่างเป็นรูปธรรม ไม่เกิดความสับสนเหมือนที่ผ่านมา ในขณะที่ปัจจุบันนี้ งานวิจัยเกี่ยวกับคำเรียกชื่อพืชยังจำกัดอยู่เฉพาะชื่อพืชในท้องถิ่นเท่านั้น โดยเน้นที่การศึกษาโครงสร้างของคำและความหมาย ดังตัวอย่างเช่น งานของ Wongwattana (2014) เรื่องการศึกษาคำเรียกชื่อพืชแบบพื้นบ้านไทย และงานของ Laobawornseti (n.d.) เรื่องคำเรียกชื่อพืชสมุนไพรไทยในจังหวัดจันทบุรี ซึ่งใช้กรอบแนวคิดการศึกษาเชิงภาษาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethno-Botanical Linguistics)

ในด้านคำเรียกชื่อพืชพื้นบ้านไทยดังกล่าว Wongwattana (2014) ได้ศึกษาคำเรียกชื่อพืชพื้นบ้านไทยตามทฤษฎีภาษาศาสตร์แนวหน้าที่นิยมแบบลักษณะภาษา ซึ่งมองว่าโครงสร้างภาษามีทั้งโครงสร้างทางไวยากรณ์หรือวากยสัมพันธ์และโครงสร้างทางอรรถศาสตร์หรือความหมายประกอบเข้าด้วยกัน จึงแสดงการวิเคราะห์คำเรียกชื่อพืชพื้นบ้านไทยโดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) โครงสร้างคำเรียกชื่อพืชพื้นบ้านไทย ซึ่งผลการศึกษาพบโครงสร้างทั่วไป 2 ส่วน (แก่นชื่อพืช + ส่วนขยาย) และโครงสร้างซับซ้อน 4 ส่วน (คำบ่งกลุ่ม + ตัวบ่งกลุ่ม + แก่นชื่อพืช + ส่วนขยาย) นอกจากนี้ยังจัดจำแนกพืชแบบอนุกรมวิธานพื้นบ้านไทยตามแนวทางพฤกษศาสตร์ (folk categorization and bio-taxonomic system) ออกเป็น 9 ระดับชั้น ได้แก่ ชั้นอาณาจักรพืช ชั้นส่วนประกอบพืช ชั้นกลุ่มก้อนพืช ชั้นหน้าที่พืช ชั้นผลพืช ชั้นเพศสภาพพืช ชั้นชนิดพืช ชั้นชนิดพืชเฉพาะและชั้นชนิดพืชแปร 2) การสื่อความหมายเชิงมโนทัศน์ในคำเรียกชื่อพื้นบ้านไทย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ตามทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริธาน ซึ่งผลการวิเคราะห์พบความหมายของหน่วยศัพท์หรือหน่วยความหมาย (lexeme) ทั้งหมด 3 ชั้น ได้แก่ ความหมายเฉพาะ ซึ่งสื่อความหมายตรงไปตรงมา (พบร้อยละ 42) ความหมายเชิงนามนัย ซึ่งสื่อความหมายซับซ้อนมากขึ้น (พบร้อยละ 32) และความหมายเชิงอุปลักษณ์ ซึ่งสื่อความหมายซับซ้อนที่สุด (พบร้อยละ 26) และจากการศึกษาการสื่อความหมายเชิงมโนทัศน์นี้ยังสามารถสะท้อนให้เห็นระบบความคิดของคนไทยพื้นบ้านผู้เรียกชื่อพืช (folk conceptualization) อีกด้วย

เมื่อพิจารณาคำเรียกชื่อพืชต่างประเทศเช่นกระบองเพชร ประกอบกับเหตุผลและแนวคิดข้างต้น จึงพบมุมมองที่น่าสนใจเพิ่มเติมดังนี้ ประการแรก การสร้างคำเรียกชื่อกระบองเพชรที่ใช้กันในปัจจุบันนี้มีวิธีการอย่างไร และวิธีใดที่นิยมใช้มากที่สุด เพื่อเป็นบรรทัดฐานในการเรียกชื่อกระบองเพชรพันธุ์ใหม่อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป ประการที่สอง โครงสร้างคำเรียกชื่อกระบองเพชรซึ่งเป็นพืชนำเข้าจากต่างประเทศ จะมีโครงสร้างเหมือนหรือต่างกับพืชพื้นบ้านไทยหรือไม่อย่างไร และประการที่สาม คำเรียกชื่อกระบองเพชรจะมีการสื่อความหมายเชิงมโนทัศน์รูปแบบ

เกี่ยวกับคำเรียกชื่อพืชพื้นบ้านไทยหรือไม่ การศึกษาจะสามารถสะท้อนให้เห็นระบบความคิดของผู้เรียกชื่อกระบองเพชรในประเทศไทยอย่างไร จะมีความเหมือนหรือแตกต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์หรือคนในท้องถิ่นหรือไม่ ซึ่งประโยชน์ของการศึกษาเรื่องดังกล่าว ไม่เพียงแต่เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ข้างต้นประการหนึ่งเท่านั้น ประการต่อมายังเป็นการศึกษาเพื่อต่อ ยอดองค์ความรู้ภาษาศาสตร์เชิงพฤษศาสตร์ หรือ การศึกษาภาษาที่เกี่ยวข้องกับพืชด้วยทฤษฎีทางภาษาศาสตร์ ให้สมบูรณ์และครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการสร้างคำเรียกชื่อกระบองเพชรในภาษาไทย
2. เพื่อศึกษาโครงสร้างของคำเรียกชื่อกระบองเพชรในภาษาไทย
3. เพื่อศึกษาความหมายเชิงมนทัศน์ในคำเรียกชื่อกระบองเพชรในภาษาไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา คือ ชื่อเรียกกระบองเพชรภาษาไทย ที่ปรากฏในหนังสือ (Supanathananon, 2020) และสื่ออินเทอร์เน็ตภายในปี พ.ศ. 2564
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลคำเรียกชื่อกระบองเพชรภาษาไทย จะดำเนินการโดยค้นหาคำเรียกชื่อกระบองเพชรจากแหล่งข้อมูล โดยตั้งต้นจากชื่อวิทยาศาสตร์ก่อนแล้วจึงค้นหาคำเรียกชื่อภาษาไทยที่ตรงกัน และจะคัดเลือกเฉพาะชื่อที่สร้างขึ้นใหม่หรือดัดแปลงขึ้นจากชื่อเรียกวิทยาศาสตร์เดิมเท่านั้น ไม่รวมถึงคำเรียกชื่อที่ทับศัพท์มาจากชื่อวิทยาศาสตร์ทั้งคำ
3. การวิเคราะห์ข้อมูลจะดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้
 - 3.1 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่

1) วิเคราะห์วิธีการสร้างคำเรียกชื่อพันธุ์กระบองเพชรภาษาไทยตามแนวคิดวิธีการสร้างคำใหม่ในทฤษฎีวิทยาหน่วยคำ (Morphology) (Finegan, 1989, pp. 48-53)

2) วิเคราะห์โครงสร้างของคำเรียกชื่อกระบองเพชรภาษาไทยตามทฤษฎีไวยากรณ์แนวหน้าที่นิยมแบบลักษณะภาษา (Functional-Typological Grammar) (Givón, 2001 as cited in Wongwattana, 2014)

3) วิเคราะห์ความหมายเชิงมโนทัศน์ของคำเรียกชื่อกระบองเพชรภาษาไทยตามทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชานและการจำแนกหมวดหมู่ (Cognitive Linguistic and categorization) (Wongwattana, 2014)

3.2 หากพบข้อมูลที่แตกต่างจากหมวดหมู่เดิมที่ตั้งไว้ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีหลัก จะอภิปรายเป็นข้อค้นพบใหม่ในงานวิจัยต่อไป

3.3 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการหาความถี่ของการสร้างคำ โครงสร้างคำ และความหมายเชิงมโนทัศน์ของคำเรียกชื่อกระบองเพชร ตามลำดับ โดยการนำเสนอเป็นคำร้อยละ

ผลการวิจัย

1. วิธีการสร้างคำเรียกชื่อกระบองเพชรภาษาไทย

พบวิธีการสร้างคำเรียกชื่อกระบองเพชรภาษาไทยทั้งหมด 6 วิธี เรียงจากวิธีที่พบใช้มากที่สุดถึงน้อยที่สุด ได้แก่ 1) การยืมคำ 2) การย่อคำ 3) การประสมคำ 4) การแปล 5) การใช้ชื่อเฉพาะ และ 6) การเลียนเสียง โดยที่ในคำเรียกชื่อกระบองเพชรแต่ละคำมักเกิดจากวิธีการสร้างคำดังกล่าวนี้รวมกันมากกว่าหนึ่งวิธี และเกิดจากการประกอบด้วยหลายหน่วยคำ ดังรายละเอียดและตัวอย่างต่อไปนี้

1.1 การยืมคำ (borrowing) คือ การทับศัพท์ชื่อวิทยาศาสตร์ หรือการใช้เสียงภาษาต่างประเทศในการเรียกชื่อกระบองเพชรภาษาไทยโดยตรง อย่างไรก็ตาม

จะพิจารณาเฉพาะการยืมคำเป็นบางส่วนหรือบางหน่วยคำเท่านั้น เนื่องจากการยืมคำภาษาต่างประเทศทั้งคำ งานวิจัยนี้ไม่ถือเป็นการสร้างคำใหม่ในภาษาไทย วิธีการยืมคำเป็นวิธีการสร้างคำที่พบการใช้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36 จากวิธีการสร้างคำเรียกชื่อกระบองเพชรทั้งหมด ดังเช่นตัวอย่าง (1) – (3)

ชื่อวิทยาศาสตร์	คำเรียกชื่อกระบองเพชรภาษาไทย
(1) <i>ariocarpus fissuratus</i> cv. <u>Godzilla</u>	แคคตัส ก๊อดซิลลา
(2) <i>opuntia</i> sp. (variegated)	(แคคตัส) โอพันเทีย ต่าง
(3) <i>riphsalis burchellii</i>	ริพซาลิส สายฝน

1.2 การย่อคำ (shortening) คือ การตัดทอนส่วนประกอบบางส่วนของชื่อวิทยาศาสตร์เดิม ซึ่งโดยส่วนใหญ่มักจะนิยมตัดส่วนหลังสุดของคำ และคงไว้เฉพาะส่วนหน้าสุดของคำ วิธีการย่อคำเป็นวิธีการสร้างคำที่พบการใช้มากเป็นอันดับที่สอง รองจากการยืมคำ โดยพบการใช้ร้อยละ 27 ดังเช่นตัวอย่าง (4) – (6)

ชื่อวิทยาศาสตร์	คำเรียกชื่อกระบองเพชรภาษาไทย
(4) <i>mammillaria shumannii</i>	(แคคตัส) แมมซูแมน
(5) <i>pelecypora aselliformis</i>	(แคคตัส) เปล่หนามปลิง
(6) <i>stenocereus Pruinusos Rittero</i>	ตอริตเทอโร

1.3 การประสมคำ (compounding) คือ การนำคำภาษาไทยที่มีอยู่เดิมมาใช้ในการเรียกชื่อกระบองเพชร พบทั้งการใช้คำภาษาไทยเรียกชื่อกระบองเพชรทั้งคำ และการรวมเข้ากับชื่อวิทยาศาสตร์เดิม เช่นตัวอย่าง (7) - (8) นอกจากนี้ ยังพบการประสมคำด้วยคำสามัญภาษาอังกฤษซึ่งไม่ใช่ชื่อเรียกทางวิทยาศาสตร์อีกด้วย เช่นตัวอย่าง (9) วิธีการประสมคำเป็นวิธีการสร้างคำที่พบการใช้มากเป็นอันดับสาม รองจากการยืมคำและการย่อคำ โดยพบการใช้ร้อยละ 26.6

ชื่อวิทยาศาสตร์	คำเรียกชื่อกระบองเพชรภาษาไทย
(7) <i>tephrocactus geometricus</i>	(แคคตัส) ไช้มังกร
(8) <i>gymnocalycium mihanovichii</i>	(แคคตัส) ยิมโนหัวสี

- (9) *mammillaria zeilmanniana* (แคคตัส) แมมพีค็อก

1.4 การแปล (translation) คือ การแปลชื่อวิทยาศาสตร์เดิมให้เป็นคำสามัญในภาษาไทย วิธีการสร้างคำด้วยวิธีการแปลพบการใช้ร้อยละ 10 ดังเช่นตัวอย่าง (10) – (12)

ชื่อวิทยาศาสตร์	คำเรียกชื่อกระบองเพชรภาษาไทย
(10) <i>coryphantha elephantidens</i> Lem.	(แคคตัส) ช้าง
(11) <i>opuntia microdasys pfeiff</i> (bunny ears)	(แคคตัส) หูกระต่าย
(12) <i>discocactus hybrid variegated</i>	ดิสโก้แคคตัส ลูกผสม ต่าง

1.5 การใช้ชื่อเฉพาะ (proper names) คือ การใช้ชื่อตัวการ์ตูนในการเรียกชื่อกระบองเพชร โดยการเปรียบเทียบรูปร่างหน้าตาของตัวการ์ตูนนั้นกับรูปทรงหรือลักษณะภายนอกของต้นกระบองเพชร การใช้ชื่อเฉพาะพบการใช้ร้อยละ 0.3 เช่นตัวอย่าง (13) – (14)

ชื่อวิทยาศาสตร์	คำเรียกชื่อกระบองเพชรภาษาไทย
(13) <i>hatiora salicornioides</i>	ต้นป้อปอาย
(14) <i>opuntia microdasys subsp. rufida</i>	(แคคตัส) มิกกี้เมาส์

1.6 การเลียนเสียง (imitation) คือ การเรียกชื่อกระบองเพชรโดยใช้คำภาษาไทยที่มีเสียงใกล้เคียงกับชื่อวิทยาศาสตร์ ซึ่งแตกต่างจากการสร้างคำด้วยวิธีการยืมคำที่ใช้วิธีการทับศัพท์เท่านั้น วิธีการเลียนเสียงนี้พบใช้ร้อยละ 0.1 ดังเช่นตัวอย่าง (15) เรียกกระบองเพชรพันธุ์หนึ่งว่า *ทีรัก* แทนชื่อภาษาอังกฤษว่า *T-Lux* ซึ่งมีเสียงคล้ายกัน

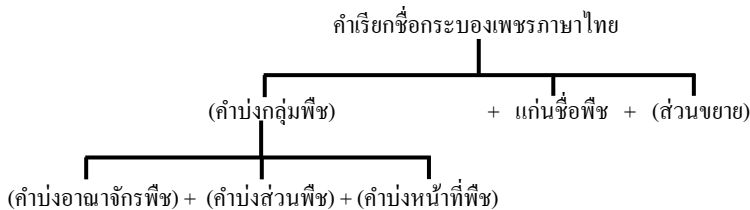
ชื่อวิทยาศาสตร์	คำเรียกชื่อกระบองเพชรภาษาไทย
(15) <i>gymnocalycium mihanovichii</i> T-Lux	(แคคตัส) ยิมโน ทีรัก

2. โครงสร้างคำเรียกชื่อกระบองเพชรภาษาไทย

คำเรียกชื่อกระบองเพชรภาษาไทยส่วนใหญ่มักมีโครงสร้างซับซ้อน ประกอบด้วยส่วนประกอบ 1-3 ส่วนหลัก ดังโครงสร้างและรายละเอียดต่อไปนี้

แผนภาพ 1

แสดง โครงสร้างคำเรียกชื่อกระบองเพชรภาษาไทย

1.1 คำบ่งกลุ่มพืช (plant class terms) มีลักษณะเป็นหน่วยคำอิสระ (free morphemes) อาจปรากฏหรือไม่ปรากฏก็ได้ หากปรากฏจะอยู่ตำแหน่งข้างหน้าสุดของคำเรียกชื่อกระบองเพชร ในงานวิจัยนี้พบคำบ่งกลุ่มพืชทั้งหมด 3 ชนิด ได้แก่ คำบ่งอาณาจักรพืช คำบ่งส่วนพืช และคำบ่งหน้าที่พืช ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1.1 คำบ่งอาณาจักรพืช (plant-kingdom terms) คือ คำที่ใช้เพื่อแสดงกลุ่มพันธุ์พืช หรือเพื่อตีกรอบพันธุ์พืชให้อยู่ในวงศ์เดียวกัน ซึ่งในที่นี้คือ *กระบองเพชร* หรือมักนิยมเรียกชื่อทับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า *แคคตัส* สลับกัน โดยที่คำบ่งอาณาจักรนี้อาจจะกล่าวถึงหรือละไว้ก็ได้ ดังตัวอย่างเช่น (*แคคตัส/กระบองเพชร*) *ไลโอฟ*

1.1.2 คำบ่งส่วนพืช (plant-part terms) คือ คำที่ใช้เพื่อแสดงส่วนประกอบพืช เช่น ต้น ดอกหรือใบ เป็นต้น พบปรากฏอยู่ต่อจากคำบ่งอาณาจักรพืช ดังตัวอย่างเช่น *ต้นเรนโบว์* และ *ต้นโอสถิฟ*

1.1.3 คำบ่งหน้าที่พืช (plant-function terms) คือ คำแสดงถึงการนำพืชนั้นไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ คำว่า *คอ* ซึ่งใช้เป็นรากและต้นคอให้กับกระบองเพชรต้นอื่น และคำว่า *ว่าน* ซึ่งใช้เป็นยารักษาโรคได้ โดยคำบ่งหน้าที่พืชนี้ปรากฏต่อจากคำบ่งอาณาจักรพืช ดังตัวอย่างเช่น (*แคคตัส*) *คอหนามดำ* และ *ว่านนาคราชปิ่นแก้ว*

1.2 แก่นชื่อพืช (core) คือ คำเรียกชื่อพันธุ์ของกระบองเพชรแต่ละชนิด เป็นคำหลักที่จำเป็นต้องกล่าวถึง ไม่สามารถละได้ แก่นชื่อกระบองเพชรอาจปรากฏได้ 1-2 ชั้น ได้แก่ ชั้นชนิดพืช (plant generic class) และชั้นชนิดพืชเฉพาะ (plant specific class) เมื่อเทียบกับคำเรียกชื่อพืชตามหลักพฤกษศาสตร์ (Wongwattana, 2014, p. 59) ดังตัวอย่างเช่น *(แคคตัส)กอตซุ* และ *(แคคตัส)กอตซุ ช้าง*

1.3 ส่วนขยาย (modifiers) ปรากฏหลังแก่นชื่อพืช ใช้เพื่ออธิบายลักษณะ หรือส่วนประกอบเพิ่มเติมของกระบองเพชร อาจปรากฏหรือไม่ปรากฏก็ได้ ในทางพฤกษศาสตร์จัดอยู่ในหมวดหมู่ชั้นชนิดพืชแปร (plant varietal class) (Wongwattana, 2014, p. 59) ส่วนขยายของกระบองเพชรมีรายละเอียดค่อนข้างมาก เนื่องจากสายพันธุ์ที่หลากหลายประกอบกับลักษณะภายนอกที่ซับซ้อน ส่วนขยายมักเรียงตามลำดับนี้ ได้แก่ 1) ลักษณะนาม ตุ่มหรือขน 2) วิธีขยายพันธุ์และถิ่นกำเนิด 3) ลักษณะรูปร่าง ขนาด หรือสีของต้น 4) ลักษณะผิวและลวดลาย และ 5) ลักษณะดอก ผลหรือฝัก ดังรายละเอียดและตัวอย่างต่อไปนี้

1.3.1 ลักษณะนาม ตุ่มหรือขน เป็นจุดเด่นของกระบองเพชรที่แตกต่างจากพืชชนิดอื่นอย่างเห็นได้ชัด ด้วยเหตุนี้ส่วนขยายลักษณะนาม ตุ่มหรือขน รอบต้นกระบองเพชร จึงมักกล่าวถึงเป็นอันดับแรกสุด หรือกล่าวถึงก่อนส่วนขยายอื่น ดังตัวอย่างเช่น *(แคคตัส)แมมหนามตะขอดำ* และ *(แคคตัส)แมมขนแมว*

1.3.2 วิธีขยายพันธุ์และถิ่นกำเนิด เป็นส่วนขยายที่ใช้เพื่ออธิบาย กระบองเพชรที่มีลักษณะเด่น ในด้านการขยายพันธุ์และประเทศถิ่นกำเนิด ตัวอย่างเช่น *(แคคตัส) โลบิเวียลูกผสม* และ *(แคคตัส)แมมลูกกอล์ฟญี่ปุ่น*

1.3.3 ลักษณะรูปร่าง ขนาดหรือสีของต้น เป็นลักษณะเด่นอีกด้านหนึ่งของกระบองเพชร จึงมักปรากฏเป็นส่วนขยายอันดับรอง ดังตัวอย่างเช่น *(แคคตัส)*

แอสโตรเว้าปลาคว (*แคคตัส*) *แมมสมองแดง* (*แคคตัส*) *แมมเฟรดแคระ* (*แคคตัส*)
*แมมหานามูเรียนมอนส์*¹ และ (*แคคตัส*) *ยิม โนบัลเดียนัมคริส*²

1.3.4 ลักษณะผิวและลวดลาย เป็นลักษณะเด่นด้านหนึ่งของ
 กระบองเพชรบางสายพันธุ์ ดังตัวอย่างเช่น (*แคคตัส*) *ถึงทองหนามกุด้่าง* (*แคคตัส*)
*แอสโตรนูดัม*³ และ (*แคคตัส*) *แอสโตรลายวี*

1.3.5 ลักษณะดอก ผลหรือฝัก กระบองเพชรบางสายพันธุ์มีฝักหรือ
 ผล หรือบางสายพันธุ์มีดอกที่แตกต่างกัน จึงจำเป็นต้องระบุถึง ดังตัวอย่างเช่น
 (*แคคตัส*) *แมมขนนกเหลืองดอกชมพู* (*แคคตัส*) *แมมเม็คพริก* และ *แก้วมังกรเนื้อแดง*

2. ความหมายเชิงโมโนทัศน์ของคำเรียกชื่อกระบองเพชรภาษาไทย

นอกจากโครงสร้างคำเรียกชื่อกระบองเพชรแล้ว ยังพบความหมายเชิงโม
 โททัศน์ที่สื่อความหมายอยู่ในหน่วยศัพท์ทั้งหมด 3 ประเภท เรียงตามการสื่อ
 ความหมายตรงที่สุดไปจนถึงซับซ้อนที่สุด ดังต่อไปนี้

2.1 ความหมายเฉพาะ คือ การสื่อความหมายตรงและเฉพาะตามสายพันธุ์
 กระบองเพชร ไม่แสดงภาพพจน์อื่น นอกจากข้อมูลของกระบองเพชรชนิดนั้น
 ความหมายเฉพาะมักทับศัพท์จากชื่อวิทยาศาสตร์และเป็นแก่นชื่อพืชมากกว่าส่วน
 ขยาย พบร้อยละ 88 ดังตัวอย่างเช่น *อิพิโบเคออย* *พิลซูราตัส* *ยิม โนบัลเดียนัม* และ *แมม*
โอรูกะ

2.2 ความหมายนามนัย คือ การสื่อความหมายถึงส่วนประกอบของ
 กระบองเพชรหรือคุณสมบัติเด่นของกระบองเพชร เช่น ทรงต้น หนาม ดอก ผ่านทาง

¹ *มอนส์* (monstrose) หมายถึง รูปทรงของต้นกระบองเพชรที่แปลกประหลาด มีลักษณะเป็นปุ่มปม คล้ายกับก้อนมะเร็ง (Supanathananon, 2020, pp. 28 – 35)

² *คริส* (cristata) แปลว่าหางอนไก่ ใช้เรียกต้นกระบองเพชรที่มีรูปทรงบิดเบี้ยว มียอดออกทางด้านข้าง ติดกันเป็นแผ่นหรือขดเป็นกลุ่มก้อน (Supanathananon, 2020, pp. 28 – 35)

³ *นูดัม* (nudum) หมายถึง กระบองเพชรผิวเรียบสายพันธุ์หนึ่ง

หน่วยศัพท์ที่อยู่ภายในคำเรียกชื่อกระบองเพชรโดยรวม พบร้อยละ 56 ของความหมายทุกประเภท และพบความหมายเชิงนามนัยประเภทย่อยต่าง ๆ ในหน่วยศัพท์ โดยเรียงลำดับตามความถี่ที่พบมากที่สุดจนถึงน้อยที่สุด ดังต่อไปนี้

2.2.1 **หนาม** พบร้อยละ 26 ซึ่งเป็นจุดเด่นที่สุดของพืชชนิดนี้ ปรากฏทั้งรูปทรงและสีของหนาม ดังนี้

1) **รูปทรงหนาม** ตัวอย่างเช่น เฟโรไร้หนาม ยิมโนออกโซ
หนามคู่ แมมเปรชหนามตรง และ เมโลหนามยาว

2) **สีหนาม** ตัวอย่างเช่น เฟโรหนามเหลือง แมมสปินโนหนามแดง ตอหนามดำ หรือบางกรณีอาจไม่ปรากฏคำว่า หนาม โดยตรง เช่น ถังทอง คบเงิน และ แมมนี้วนาก

2.2.2 **ทรงต้น** พบร้อยละ 22 ตัวอย่างเช่น ตอสามเหลี่ยม ยิมโนบุรุษิ
อายตันเวียน เทอร์บีเส้น และ คางคกเหลี่ยม

2.2.3 **ลวดลาย** พบร้อยละ 20 ตัวอย่างเช่น คอตชูค่าง แอสโตรลายวี
แอสโตรนุคัม (ผิวเรียบปราศจากลาย) และ แอสโตรซูปเปอร์คาบูโตะ (ผิวลายจุดสีขาว)

2.2.4 **สีต้น** พบร้อยละ 14 ตัวอย่างเช่น ยิมโนหัวสี เมโลฟ้า ตอบลู
ซ้างบุแมมมารีนิ ยิมโนแบล็กฟังก์ ยิมโนออเรนจ์โกลด์ และ ยิมโนเรดไทเกอร์

2.2.5 **การขยายพันธุ์** พบร้อยละ 4.1 ตัวอย่างเช่น สแคปลูกผสม โล
บิเวียลูกผสม และ ยิมโนโคลนญี่ปุ่น

2.2.6 **ขน** พบร้อยละ 3 ตัวอย่างเช่น แผงคอม้าขนเหลือง แมมขนแกะ
แมมขนแมว แมมขนนกขาว และ แมมขนนกเหลือง

2.2.7 **ขนาดต้น** พบร้อยละ 2.5 ตัวอย่างเช่น คิสโก้แคระ แก้วมังกร
แคระ แมมรังนกเล็ก แมมลูกกอล์ฟยักษ์ และ หูกะต่ายยักษ์

2.2.8 **แหล่งที่มา** พบร้อยละ 2.5 ตัวอย่างเช่น โบตันไทย ยิมโนสยาม
ไทเกอร์ ยิมโนโคลนญี่ปุ่น และ กุหลาบเมาะตำแดง

2.2.9 วัตถุประสงค์ พบร้อยละ 1.5 ต้นกระบองเพชรสามารถนำไปใช้เพื่อเป็นต้นตอให้กับกระบองเพชรต้นอื่น จึงพบหน่วยศัพท์ *ตอ* นำหน้าคำเรียกชื่อกระบองเพชร ตัวอย่างเช่น *ตอหนามดำ ตอประติมา* และ*ตอสามเหลี่ยม*

2.2.10 สีดอก พบร้อยละ 1.5 ตัวอย่างเช่น *ขนนกเหลืองดอกชมพู แอสโตรคอกสองสี* และ*แอสโตรอะคาบานะ (ดอกสีชมพูหรือแดง)*

2.2.11 กลีบดอก พบร้อยละ 1 ตัวอย่างเช่น *โลบิเวีย ดอกหิน โขาะ* (กลีบดอกเป็นฝอย) และ*แอสโตรคอกขนนกแดง*

2.2.12 พู พบร้อยละ 1 ตัวอย่างเช่น *ไมริ โอสามพู แอสโตรพูแทรก* และ*แอสโตรห้าพู*

2.2.13 ตุ่ม พบร้อยละ 0.3 บางครั้งใช้หน่วยศัพท์ *คอก* ตัวอย่างเช่น *แอสโตรตุ่ม(คอก)ฟู*

2.2.14 ผล พบร้อยละ 0.3 ตัวอย่างเช่น *แมมเม็คพริก* และ*แก้วมังกรเนื้อแดง* เป็นต้น

2.2.15 เจ้าของ พบร้อยละ 0.3 ตัวอย่างเช่น เช่น *ยิมโนชนินทร์ทร*

2.3 ความหมายอุปลักษณ์ คือ การสื่อความหมายถึงลักษณะของ

กระบองเพชร โดยใช้สิ่งอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับกระบองเพชรโดยตรง มาใช้เป็นหน่วยศัพท์เพื่อสื่อถึงลักษณะเด่นของกระบองเพชรสายพันธุ์นั้นให้เข้าใจได้ดียิ่งขึ้น โดยสิ่งอื่นที่เป็นสื่อแทนความหมายอุปลักษณ์นั้นเกิดจากการหลอมรวมกันของประสบการณ์สิ่งแวดล้อม ความเชื่อและวัฒนธรรมของสังคมผู้เรียกชื่อกระบองเพชร เกิดเป็นความคิดรวบยอดหรือมโนทัศน์ (conceptual metaphor) ความหมายอุปลักษณ์พบร้อยละ 66 มีความซับซ้อนมากกว่าความหมายนามนัย และสามารถจำแนกตามหมวดหมู่ของความหมาย โดยเรียงลำดับตามความถี่ที่พบมากที่สุดจนถึงน้อยที่สุด ดังต่อไปนี้

2.3.1 สัตว์และอวัยวะสัตว์ พบร้อยละ 22.5 ตัวอย่างเช่น *แคคตัสหูเหลิ้ม ยิมโนหนังช้าง แอสโตรหนามเคราแพะ* และ*แอสโตรกระดองเต่า*

2.3.2 สิ่งของ พบร้อยละ 21 ตัวอย่างเช่น ดินสอดำ นามกระดาย แมมเข็มเงิน แมมหนามหวี เมโลหนามตะกร้อ ตลับเงิน และ ยิมโนสเดนต์กลาส

2.3.3 พืชชนิดอื่น พบร้อยละ 11 ตัวอย่างเช่น แมมคอกพิกุล แคคตัส สนทอง แมมบร็อคโคลิ กุหลาบพุกาม แมมกล้วยหอม และ ซัลโครีนุเทียเงา

2.3.4 ธรรมชาติหรือปรากฏการณ์ธรรมชาติ พบร้อยละ 8 ตัวอย่างเช่น แคคตัสปะการัง แมมปุยหิมะ ริพชาลิสสายฝน เรนโบว์แคคตัส ยิมโนออโรรา ยิมโนฟอสซิล ยิมโนลาวา โพลว์ ยิมโนไลท์ ยิมโนอัสดง และ โลบิเวียชันไรส์

2.3.5 คนและอวัยวะคน พบร้อยละ 7 ตัวอย่างเช่น แคคตัสผู้เฒ่า โลบิเวียฟิงค์เลดี้ ยิมโนที่รัก แคคตัสนิ้วนางรำ แมมสมองแดง และ นมพินเต่า

2.3.6 กิริยาอาการหรือพฤติกรรมของคน พบร้อยละ 6.5 ตัวอย่างเช่น ยิมโนแม่ลูกดก แอสโตรหนามหยักศก กระดุกเรียงระบำ แมมโนมสกา โลบิเวียเฟิร์สต์ เลิฟ ยิมโนคำหวาน ยิมโนสวีทเพลชั่น และ ยิมโนเช็ทซ์บอมบ์

2.3.7 เทพนิยายหรือความเชื่อเหนือธรรมชาติ พบร้อยละ 6 ตัวอย่างเช่น ปราสาทนางฟ้า ยิมโนลิตเติ้ลแฟร์รี่ ยิมโนมังกรหนามดาบ ลิ้นปีศาจ ยิมโนทศกัณฐ์ ว่านนาคราชปิ่นแก้ว ยิมโนเรดคราก้อน และ ยิมโนมนตรา

2.3.8 ดวงดาว อวกาศหรือวิทยาศาสตร์ พบร้อยละ 5 ตัวอย่างเช่น แคคตัสดาวล้อมเดือน ยิมโนจานบิน ยิมโนกาเล็กซ์ ยิมโนนอร์ทสตาร์ ยิมโนจูปีเตอร์ ยิมโนเพอร์เฟิลเนบิวลา ยิมโนคาไลโดสโคป และ ยิมโนสเปกตรัม

2.3.9 อัญมณีหรือแร่ธาตุ พบร้อยละ 4 ดังตัวอย่างเช่น เสมาหยก ริพชาลิสไข่มุก ริพชาลิสสายทับทิม ยิมโนฟิงค์ไดมอนด์ และ ยิมโนลิเทียม

2.3.10 อาหาร พบร้อยละ 3 ตัวอย่างเช่น แคคตัสซาลาเปา ยิมโนบิงซู ยิมโนออเรนจ์เชอร์เบต ยิมโนรู้ดเบียร์ ยิมโนเบิร์นคัลการาเมล และ ยิมโนค็อกเทล

2.3.11 การ์ตูนหรือภาพยนตร์ พบร้อยละ 2 ตัวอย่างเช่น ต้นป๊อปอาย โลบิเวียฟิงค์แพนเตอร์ แคคตัสมิกกีเมาส์ แคคตัสก๊อดซิลลา และ ยิมโนแฟนตาเซีย

2.3.12 ความเป็นสิริมงคล พบร้อยละ 1.5 ตัวอย่างเช่น หยกนำโชค
แมมทองนไถ่นำโชค ต่อประติมา และ ยิม โนออเรนจิวีกตอรี

2.3.13 ที่อยู่อาศัย พบร้อยละ 1 ตัวอย่างเช่น ปราสาทคอนโดนางฟ้า
คิสโก้รังนก และ แมมรังนกเล็ก

2.3.14 เครื่องประดับหรือเครื่องแต่งกาย พบร้อยละ 1 ตัวอย่างเช่น
สร้อยไข่มุก และ ยิม โนพลีตเท็ดสเกิร์ต

2.3.15 ภาษา พบร้อยละ 0.5 ดังตัวอย่างเช่น ยิม โนสาวีลี

อภิปรายผล

1. วิธีการสร้างคำเรียกชื่อกระบองเพชรภาษาไทย

งานวิจัยนี้พบวิธีการสร้างคำเรียกชื่อกระบองเพชรภาษาไทยทั้งหมด 6 วิธี
เรียงลำดับอัตราการพบมากที่สุดถึงน้อยที่สุด ได้แก่ การยืมคำ การยืมคำ การประสมคำ
การแปล การใช้ชื่อเฉพาะ และการเลียนเสียง ตามลำดับ

ผลการวิจัยที่พบวิธีการยืมคำ การยืมคำและการแปลนั้น เนื่องจากกระบองเพชร
เป็นพืชนำเข้าจากต่างประเทศ ผู้เรียกชื่อจึงจำเป็นต้องใช้วิธีการดัดแปลงจากชื่อ
วิทยาศาสตร์เดิม โดยการทับศัพท์และย่อคำทับศัพท์นั้นให้สั้นกระชับขึ้น ในกรณีที่
ผู้เรียกชื่อเห็นว่าชื่อวิทยาศาสตร์นั้นยาวเกินกว่าจะเรียกชื่อ ได้อย่างสะดวก นอกจากนี้
การพบวิธีการเลียนเสียง ซึ่งเป็นวิธีการสร้างคำที่พบใหม่นอกเหนือจากแนวคิดการ
สร้างคำของ Finegan (1989) ยังแสดงให้เห็นการดัดแปลงชื่อวิทยาศาสตร์ให้เป็นคำ
เรียกชื่อกระบองเพชร โดยการใช้คำในภาษาไทยที่มีเสียงคล้ายกับชื่อวิทยาศาสตร์ด้วย

เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยคำเรียกชื่อพืชพื้นบ้านไทยของ Wongwattana
(2014) และ Laobawornseti (n.d.) พบความแตกต่างในวิธีการศึกษา กล่าวคืองานวิจัยที่
ผ่านมาไม่พบการศึกษาเรื่องการสร้างคำจากชื่อวิทยาศาสตร์เช่นเดียวกับงานวิจัยนี้
อย่างไรก็ตาม พบการศึกษาที่มาของคำเรียกชื่อพืชจากภาษาถิ่นหรือการแปรเสียงที่
แตกต่างกันของคำเรียกชื่อพืชในภาษาถิ่นแต่ละภาษา เนื่องจากพืชพื้นบ้านไทยเป็น

พันธุ์พืชดั้งเดิมที่มีอยู่ในท้องถิ่น ซึ่งแตกต่างจากพืชนำเข้ามาจากต่างประเทศอย่างเช่น กระบองเพชรที่มีชื่อวิทยาศาสตร์หรือชื่อเรียกภาษาต่างประเทศแต่เดิม โดยที่ผู้เรียกสามารถนำมาเป็นต้นแบบได้ ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยนี้จึงจำเป็นต้องศึกษาการสร้างคำเรียกชื่อกระบองเพชร โดยการเปรียบเทียบกับชื่อวิทยาศาสตร์

2. โครงสร้างคำเรียกชื่อกระบองเพชรภาษาไทย

ผลการวิจัยพบว่าคำเรียกชื่อกระบองเพชรภาษาไทยประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก คือ (คำบ่งกลุ่มพืช) + แก่นชื่อพืช + (ส่วนขยาย) ซึ่งสอดคล้องกับคำเรียกชื่อพืชพื้นบ้านไทยที่ประกอบด้วยทั้ง 3 ส่วนหลักข้างต้น แต่แตกต่างกันที่ส่วนประกอบตัวบ่งกลุ่มพืช กล่าวคือ คำเรียกชื่อพืชพื้นบ้านไทยมีตัวบ่งกลุ่มพืชด้วย ในขณะที่คำเรียกชื่อกระบองเพชรไม่พบส่วนประกอบนี้ ตัวบ่งกลุ่มพืชในคำเรียกชื่อพืชพื้นบ้านไทยอยู่ในตำแหน่งด้านหน้าของแก่นชื่อพืช ซึ่งอาจจะเป็นตัวบ่งผลพืชเช่น *หมากขาม* หรือตัวบ่งเพศสภาพพืช เช่น *บักขมพู* เป็นต้น (Wongwattana, 2014, pp. 47-56)

ผลการวิจัยพบว่าคำบ่งกลุ่มพืชในคำเรียกชื่อกระบองเพชรสามารถอยู่ในรูปแบบของ คำบ่งอาณาจักรพืช เช่น *แคกตัสกลิ้งสมอง* คำบ่งส่วนพืช เช่น *ต้นเรนโบว์* หรือคำบ่งหน้าที่พืช เช่น *ตอบลู* เป็นต้น เมื่อเปรียบเทียบกับคำเรียกชื่อพืชพื้นบ้านไทย จะพบว่าคำบ่งกลุ่มพืชมีรูปแบบที่มากกว่า กล่าวคือ นอกจากทั้ง 3 รูปแบบนี้ ยังมีคำบ่งกลุ่มก่อนพืช เช่น *ดอกพวงแสด* เป็นต้น (Wongwattana, 2014, p. 49) ซึ่งการปรากฏนี้แสดงให้เห็นความแตกต่างทางส่วนประกอบกลุ่มก่อนพืชที่ปรากฏอยู่ในเฉพาะคำเรียกชื่อพืชพื้นบ้านไทยเท่านั้น แต่ไม่ปรากฏในคำเรียกชื่อกระบองเพชร

เมื่อเปรียบเทียบส่วนขยายพบว่า ส่วนขยายคำเรียกชื่อกระบองเพชรมีรูปแบบที่หลากหลายกว่า คำเรียกชื่อพืชพื้นบ้านไทยที่มีส่วนขยายมากที่สุดถึง 3 ส่วน เช่น *เจตมูลเพลิงเทศ* (Wongwattana, 2014, pp. 55-56) ในขณะที่คำเรียกชื่อกระบองเพชรมีส่วนขยายเรียงต่อกันมากที่สุดได้ถึง 5 ส่วน เช่น ตัวอย่างดังต่อไปนี้

คำป่ง	แก่นชื่อ	ส่วนขยาย				
กลุ่ม	พืช	<u>1.หนาม</u>	<u>2.วิธีขยาย</u>	<u>3.รูปทรง</u>	<u>4.ผิว</u>	<u>5.ดอก ผล</u>
		<u>คุ่มหรือ</u>	<u>พันธุ์หรือ</u>	<u>ขนาด</u>	<u>หรือ</u>	<u>หรือฝัก</u>
		<u>ขน</u>	<u>ถิ่นกำเนิด</u>	<u>สีต้น</u>	<u>ลวดลาย</u>	
แคลคัส	แอสโตร	ดอกทพู	ลูกผสม	ปลาขาว	ซูปเปอร์	อะคาบานะ
					คาบูโตะ	
แคลคัส	ยิมโน	หนามเดี่ยว	โคลน	คริส	ต่าง	ดอกชมพู
			ญี่ปุ่น			

3. ความหมายเชิงมโนทัศน์ของคำเรียกชื่อกระบองเพชรภาษาไทย

3.1 ความหมายเฉพาะในคำเรียกชื่อกระบองเพชรภาษาไทยเป็นความหมายประเภทที่ปรากฏการใช้ในคำเรียกชื่อกระบองเพชรมากที่สุด เช่นเดียวกันกับคำเรียกชื่อพืชพื้นบ้านไทย เนื่องจากการสื่อความหมายที่เที่ยงตรงและชัดเจนที่สุด และโดยส่วนมากคำเรียกชื่อกระบองเพชรมักทับศัพท์มาจากชื่อวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นภาษาต่างประเทศ เช่น *ยิมโนบัลเดียนัม ลูซิทานเบอร์เกียพรีนซิพิส และแมมสปีนโนหนามแดง* เป็นต้น ซึ่งแตกต่างจากคำเรียกชื่อพืชพื้นบ้านไทยที่ความหมายเฉพาะมักอยู่ในหน่วยศัพท์ที่เป็นภาษาถิ่นแบบดั้งเดิม และแตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่น (Wongwattana, 2014, pp. 67-70)

3.2 ความหมายนามนัยในคำเรียกชื่อกระบองเพชรภาษาไทยพบปรากฏในความถี่ที่น้อยที่สุดในความหมายเชิงมโนทัศน์ทุกประเภท ซึ่งแตกต่างจากคำเรียกชื่อพืชพื้นบ้านไทยที่พบความหมายนามนัยเป็นอันดับสองรองจากความหมายเฉพาะ โดยประเภทความหมายนามนัยที่พบมากที่สุด 4 อันดับแรกในอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกันได้แก่ หนาม (ร้อยละ 26) รูปทรงต้น (ร้อยละ 22) ลวดลายต้น (ร้อยละ 20) และสีต้น (ร้อยละ 14) ซึ่งความหมายทั้งหมดนี้เป็นลักษณะเด่นของกระบองเพชร และยังเป็นเอกลักษณ์ที่ทำให้กระบองเพชรมีความแตกต่างจากพืชชนิดอื่น แสดงว่าผู้เรียกชื่อกระบองเพชรในภาษาไทยให้ความสำคัญกับส่วนประกอบเด่นของกระบองเพชร และ

ผลการวิจัยนี้ยังมีความสอดคล้องกับคำเรียกชื่อพืชพื้นบ้านไทย ที่ปรากฏว่าคนไทยพื้นบ้านให้ความสำคัญกับส่วนประกอบเด่นและสีเป็นอันดับต้นเช่นเดียวกัน เห็นได้จากการพบความหมายนามนัยประเภทส่วนประกอบเด่นและสี มากเป็นอันดับที่สองและสาม แต่สิ่งที่คนไทยพื้นบ้านเห็นความสำคัญมากที่สุดเป็นอันดับแรกคือสถานที่ เนื่องจากปรากฏเป็นความหมายนามนัยในคำเรียกชื่อพืชพื้นบ้านไทยมากที่สุดเป็นอันดับที่หนึ่ง (Wongwattana, 2014, pp. 70-82)

3.3 ความหมายอุปลักษณ์ในคำเรียกชื่อกระบองเพชรภาษาไทย ผลการวิจัยพบว่าผู้เรียกชื่อกระบองเพชรใช้หน่วยศัพท์ที่มีความหมายอุปลักษณ์เพื่ออธิบายลักษณะของพืชกระบองเพชรให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยปรากฏการใช้เป็นอันดับที่สองรองจากความหมายเฉพาะ ในขณะที่คำเรียกชื่อพืชพื้นบ้านไทยมีความหมายอุปลักษณ์น้อยที่สุด เนื่องจากการสื่อความหมายที่ซับซ้อนมากกว่าความหมายเชิงมนทัศน์ประเภทอื่น

ผลการวิจัยที่พบการเปรียบเทียบสัตว์และสิ่งของกับพืชกระบองเพชรมากกว่าสิ่งอื่นนั้น แสดงว่าคนไทยผู้เรียกชื่อกระบองเพชรมีความคุ้นเคยกับสัตว์และสิ่งของที่อยู่รอบตัวมากที่สุด จึงนำมาใช้เป็นหน่วยศัพท์สื่อความหมายแทนกระบองเพชร ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับคำเรียกชื่อพืชพื้นบ้านไทยที่ปรากฏว่าสัตว์ อวัยวะสัตว์และวัสดุสิ่งของเป็นความหมายอุปลักษณ์ที่พบมากที่สุด

ในคำเรียกชื่อกระบองเพชรและคำเรียกชื่อพืชพื้นบ้านยังพบประเภทความหมายอุปลักษณ์ที่ใกล้เคียงกันหลายประเภท ได้แก่ พืชชนิดอื่น ธรรมชาติหรือปรากฏการณ์ธรรมชาติ คนและอวัยวะคน กิริยาอาการหรือพฤติกรรมของคน ความเป็นสิริมงคล อาหารและที่อยู่อาศัย ส่วนประเภทอุปลักษณ์ที่ปรากฏเฉพาะในคำเรียกชื่อพืชพื้นบ้านไทย แต่ไม่ปรากฏในคำเรียกชื่อกระบองเพชร คือ สิ่งปฏิภณมูลฝอย (Wongwattana, 2014, pp. 83-89) ซึ่งอาจเนื่องมาจากผู้เรียกชื่อกระบองเพชรมองว่ากระบองเพชรเป็นพืชที่มีคุณค่า

นอกจากนี้ ยังพบความหมายอุปถัมภ์อีกหลายประเภทที่ปรากฏเฉพาะในคำเรียกชื่อกระบองเพชร แต่ไม่ปรากฏในคำเรียกชื่อพืชพื้นบ้าน ได้แก่ เทพนิยายหรือความเชื่อเหนือธรรมชาติ ดวงดาว อวกาศหรือวิทยาศาสตร์ อัญมณีหรือแร่ธาตุ การ์ตูนหรือภาพยนตร์ เครื่องประดับหรือเครื่องแต่งกายและภาษา ซึ่งจะเห็นได้ว่าความหมายอุปถัมภ์แต่ละประเภทนี้มีความเป็นสากลมากขึ้นกว่าความหมายอุปถัมภ์ในคำเรียกชื่อพืชพื้นบ้านอย่างชัดเจน ด้วยเหตุนี้ ความหมายอุปถัมภ์จึงสามารถสะท้อนมโนทัศน์การมองโลกที่เปิดกว้างอย่างเป็นสากลและมีความทันสมัยมากขึ้นของคนไทยผู้เรียกชื่อกระบองเพชร ซึ่งจัดเป็นพันธุ์พืชสากลเช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

1. สามารถนำผลการวิจัยในด้านวิธีการสร้างคำเรียกชื่อกระบองเพชรไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการตั้งชื่อกระบองเพชรพันธุ์ใหม่ได้ เพื่อให้มีความถูกต้องเหมาะสมและตรงกับความนิยมมากที่สุด
2. ผลการวิจัยในด้าน โครงสร้างคำเรียกชื่อพืชและความหมายเชิงมโนทัศน์สามารถนำไปสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ เพื่อพัฒนาแนวคิดทฤษฎีในตำราภาษาศาสตร์ต่อไปในอนาคต
3. สำหรับงานวิจัยในอนาคต ผู้วิจัยสามารถศึกษาคำเรียกชื่อพืชที่นำเข้ามาจากต่างประเทศชนิดอื่น เช่น ไม้อวบน้ำ (succulents) เนื่องจากอาจมีผลการวิจัยที่แตกต่างกัน และอาจนำมาซึ่งแนวคิดคำเรียกชื่อพืชที่มีความสมบูรณ์ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

References

- Bangkok Business Online Team. (2020). *Why the “tree selling” business can thrive in times of crisis*. <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/880136> [in Thai]
- Finegan, Edward. (1989). *Language: its structure and use*. Orlando: Harcourt Brace College.
- Laobawornseti, P. (n.d.). *Thai herb names in Chanthaburi District*. Bangkok: Kasem Bundit University. <https://liberalarts.kbu.ac.th/home/research/2561/คำเรียกชื่อพืชสมุนไพรไทยในจังหวัดจันทบุรี.pdf> [in Thai]
- Thairath Online. (2020, July 2). *What is cactus, is it difficult to raise, why is it popular?*. <https://www.thairath.co.th/lifestyle/life/1880459>. [in Thai]
- Sarapan cactus succulent. (2016, January 7). *Let's call the cactus correctly* [Facebook page]. Facebook. <https://www.facebook.com/sarapancactus/photos/มาเรียกชื่อแคคตัสให้ถูกต้องกันเถอะทุกคนขอมมีชื่อ-มีทั้งชื่อ-นามสกุล-ชื่อเล่น-รว/483612648507159/> [in Thai]
- Supanathananon, P. (2020). *Cactus*. Bangkok: Baanlaesuan Amarin Printing and Pulishing. [in Thai]
- _____. (2020). *Top hit cactus & succulents*. Bangkok: Baanlaesuan Amarin Printing and Pulishing. [in Thai]
- Wongwattana, U. S. (2014). *Thai folk plant names: A study in ethno-botanical linguistics*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]

Author

Dr. Chotika Settanyakan

English Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Pibulsongkram Rajabhat University

118/12 Moo.5, Banklong, Muang District, Phitsanulok 65000

Tel. 098-7711954 E- mail: s.chotikaa@gmail.com

